

Урок 7.
25.09. 2023

Тема «ПОНЯТТЯ ПРО ЛУЖНІ ЕЛЕМЕНТИ, ГАЛОГЕНИ ТА ІНЕРТНІ ЕЛЕМЕНТИ»

Цілі уроку: розширити знання учнів про хімічні елементи та їхні властивості на прикладі природних родин хімічних елементів (лужні метали, інертні елементи, галогени); розкрити залежність властивостей усередині груп лужних металів від порядкового номера елемента.

Очікувані результати: учень/учениця:

наводять приклади лужних елементів, галогенів та інертних елементів;

називають місце положення лужних елементів, галогенів та інертних елементів у ПС, їх фізичні властивості, загальну формулу їх оксидів та гідроксидів;

визначають місце положення лужних елементів, галогенів та інертних елементів у ПС;

складають формули оксидів лужних елементів, рівняння реакцій, що характеризують їх хімічні властивості;

Тип уроку: засвоєння нових знань та навичок.

Обладнання та матеріали: періодична система хімічних елементів Д. І. Менделєєва, таблиця розчинності, ряд активності металів; проектор, ноутбук.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- Чи мають групи свої назви? Від чого це залежить?

Повідомлення теми та цілей уроку.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

Лужні елементи — це найактивніші металічні елементи, вони розміщені в I групі Періодичної системи.

Літій Li, Натрій Na, Калій K, Рубідій Rb, Цезій Cs, Францій Fr

Лужні елементи:

- найактивніші металічні елементи;
- виявляють сталу валентність I;
- здатні утворювати луги

Загальні формули сполук:

- оксидів — R_2O ;
- гідроксидів (лугів) — ROH

Лужні метали:

- легкі, м'які;
- надзвичайно хімічно активні

Лужні метали мають найяскравіше виявлені металічні властивості: вони вступають у реакції з киснем, водою й кислотами. Їх взаємодія з водою відбувається дуже активно, іноді з вибухом

Гідроксиди лужних елементів — розчинні основи (луги) із загальною формулою ROH , де R — будь-який із лужних елементів, наприклад:

Галогени — це найактивніші неметалічні елементи, вони розміщені в VII групі Періодичної системи.

Флуор F, Хлор Cl, Бром Br, Йод I, Астат At .

Елементи-галогени:

- *найактивніші неметалічні елементи;*
- *виявляють змінну валентність, але всі можуть виявляти валентність I*

Загальні формули сполук:

- *оксидів — R_2O_7 (крім Флуору);*
- *летких сполук із Гідрогеном — HR ;*

Прості речовини галогени:

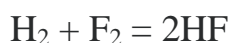
- *утворені двоатомними молекулами R_2 ;*
- *надзвичайно хімічно активні*

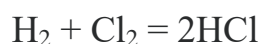
Для елементів-галогенів також характерні спільні властивості, зокрема, у сполуках усі вони здатні виявляти валентність I.

Прості речовини, утворені цими елементами, також називають галогенами. Галогени є речовинами молекулярної будови, молекули яких складаються з двох атомів: F_2 , Cl_2 , Br_2 , I_2 .

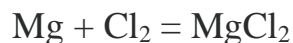
Галогени — найактивніші неметали.

Із воднем галогени також взаємодіють дуже активно, іноді з вибухом. Результатом реакції є леткі сполуки з Гідрогеном загального складу HR , водні розчини яких є кислотами:

Галогени активно реагують із металами. Продуктами таких реакцій є солі — галогеніди (флуориди, хлориди, броміди, йодиди):

Саме завдяки властивості утворювати солі ці елементи й назвали галогенами (від грец. галос — сіль).

Інертні елементи

Ще одну родину утворюють елементи VIII групи Періодичної системи. Їх називають інертними елементами.

Гелій He, Неон Ne, Аргон Ar, Криптон Kr, Ксенон Xe, Радон Rn.

Інертні елементи:

- *хімічно неактивні;*
- *у простих речовинах існують у вигляді окремих атомів*

Прості речовини цих елементів називають інертними (благородними) газами, вони складаються з одноатомних молекул. Усі вони за звичайних умов є газами, які в незначних кількостях містяться в повітрі.

Висновки

- 1. Найхарактерніші родини хімічних елементів — це лужні елементи, галогени та інертні елементи. Кожна родина характеризується спільними властивостями як елементів, так і утворених ними сполук.
- 2. Лужні елементи — активні металічні елементи, у сполуках виявляють валентність I. Прості речовини, утворені ними, — лужні метали — активно взаємодіють із водою, галогенами та іншими речовинами.
- 3. Галогени — активні неметалічні елементи. Усі галогени здатні виявляти валентність I. Прості речовини галогенів утворені двоатомними молекулами, вони виявляють високу хімічну активність, взаємодіють із багатьма речовинами.

V . ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

- Написати формули оксидів та гідроксидів лужних металів.
- Написати рівняння реакції горіння калію та натрію
- Написати рівняння реакції взаємодії натрій оксиду з водою.

ПІДСУМОК УРОКУ

Прийом «Мікрофон» «Сьогодні на уроці я дізнався про...»

Д/З:

1. Перегляньте два відео:

<https://youtu.be/vmkpXTYLhus?si=lu2W76C6DBgs44hs>

https://youtu.be/A3ArxjIEouM?si=PQB_3RmrUEVgENdT

2. Опрацюйте § 5.

3. Підготуйте одне індивідуальне завдання «Цікаво знати про ....»

із запропонованих

Перше -

Йод відкрив 1811 року французький хімік- аптекар Б. Куртуа, якому допомогла кішка. У хімічній лабораторії вона перекинула склянку із сульфатною кислотою на попіл з морських водоростей. Відразу з'явилася хмаринка фіолетового кольору парів невідомої

речовини. Нагріваючи матковий розсол попелу з концентрованою сірчаною кислотою, хімік спостерігав виділення фіолетової пари, яка конденсувалася у вигляді темних блискучих пластинчастих кристалів.

Найбільші концентрації йода в нафтових водах (3-10-3%) і морській воді (0,06 мг/мл). Власне мінералів що містять йод мало.

Запитання:

1. Поясніть процес, що відбувався у лабораторії аптекаря.
2. Назвіть медичні препарати, які містять йод.
3. До чого призводить нестача йоду в організмі людини.
4. Назвіть продукти харчування багаті на йод.
5. Назвіть галузі застосування йоду.

Друге -

Застосування та значення галогенів Фтор та Хлор

Третє -

1. Чому Аргон називали «ледачим» газом?
2. Поясніть питання «інертний»?
3. Наведіть сфери застосування інертних газів?
4. Для чого повітряні кульки надувають «Гелієм»